

Nota voor : vergadering algemeen bestuur

Datum : 11 november 2020 (extra ingelast AB corona)

Onderwerp : tussentijdse bestuurlijke evaluatie Covid-19

Agendapunt :

Kenmerk :

Portefeuillehouder: A. Bronsvort. Voorbereid door M. Besselink en T. Horn.

Bijlage: -

Advies-besluit

- *Kennis te nemen van de uitkomsten van de tussentijdse bestuurlijke evaluatie Covid-19 zoals verwoord in deze notitie.*

Inleiding

In augustus jl. is in één van de extra AB vergaderingen in het kader van Corona de wens geuit om een tussentijdse evaluatie uit te voeren. In het DB van 10 september jl. is hierover verder gesproken en is besloten een beknopte tussentijdse bestuurlijke evaluatie uit te voeren. Uitgebreid evalueren komt na afloop van de crisis aan de orde. Op landelijk niveau worden er momenteel ook diverse evaluaties uitgevoerd. Deze worden uiteraard bij de eindevaluatie betrokken, maar zijn geen onderdeel van deze tussentijdse evaluatie onder de bestuurders van de VNOG.

Doel van deze tussentijdse evaluatie is op te halen hoe de bestuurders van de VNOG de afgelopen periode ervaren hebben, waar ze tegenaan gelopen zijn en wat we kunnen leren van de eerste golf, welke verbeterpunten er zijn. Het doel is mede input (tips) op te halen die kan (kunnen) helpen bij de regionale aanpak tijdens de 2^e golf, die inmiddels een feit is, zeker met het oog op de implementatie van de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 ("noodwet Corona") en de aanpassingen van de VNOG crisisorganisatie die dit tot gevolg zal hebben.

Doel is nadrukkelijk niet om opnieuw informatie te delen die al eerder gedeeld is. Zo is er sinds de aanvang van de coronacrisis in maart structureel terugkoppeling uit het RBT, verschijnen er bijna wekelijks RACC updates/nieuwsbrieven richting gemeenten, zijn er inmiddels 11 raadsinformatiebrieven verschenen, 3 webinars voor de raden aangeboden en is er iedere twee weken een extra ingelaste besloten AB vergadering in het kader van corona.

De evaluatie is van en voor de burgemeesters van het Algemeen Bestuur van de VNOG. De uitkomsten zijn in deze nota verwerkt tot een kort en bondig overzicht per gestelde vraag met daarbij leerpunten/tips voor de nabije toekomst. De gemeenteraadsleden zullen over de uitkomsten geïnformeerd worden in één van de komende raadsinformatiebrieven.

Gezien de wens om de tussentijdse evaluatie op zeer korte termijn uit te voeren is qua vorm gekozen voor een vragenlijst met veelal open vragen die uitgezet is via een digitale enquêtetool. Alle burgemeesters van de VNOG hebben gereageerd. Ambtelijk hebben ook de directeur VNOG, directeur GGD NOG en de Operationeel Leider Corona de vragenlijst ingevuld. Aan iedereen is gevraagd of hij/zij behoefte had om de antwoorden nader toe te lichten in gesprek. Niemand had hier behoefte aan.

Hieronder treft u per vraag een korte samenvatting van de reacties aan, gevolgd door de belangrijkste leerpunten/tips.

1. Algemeen

Hoe heeft u het werk en de inzet van de VNOG in deze coronacrisis ervaren tot nu toe?

Iedere burgemeester is hierover (zeer) positief. De inzet van de VNOG wordt getypeerd als professioneel, constructief, resultaat- en samenwerkingsgericht, gericht op consensus. De VNOG wordt ervaren als benaderbaar, bereikbaar, betrokken en verbindend. Het loket corona-vragen van de VNOG wordt erg gewaardeerd. Ook wordt genoemd dat de VNOG goede producten levert zoals de noodverordening, de besluiten en de communicatie. De afstemming met bevolkingszorg over deze onderwerpen (tussen ROT en ACB-ers) had op sommige momenten wat beter gekund. Het advies wordt gegeven daar aandacht voor te hebben.

De VNOG heeft pro-actief thema's, zoals de problematiek i.r.t. arbeidsmigranten en Covid-19, geagendeerd en is goed vertegenwoordigd in de landelijke netwerken. De toekomstige rol van de VNOG hangt erg af van de wijze waarop de nieuwe Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 (twm) wordt ingevuld (dit was ten tijde van de evaluatie nog niet volledig duidelijk). De wens van velen is om de huidige infrastructuur zo veel als mogelijk te handhaven en te gebruiken als een platform voor afstemmen. Door een aantal burgemeesters wordt opgemerkt dat hierbij aandacht voor de kwetsbaarheid en de belastbaarheid van de crisisorganisatie VNOG nodig is. Na de inwerkingtreding van de Twm komt een aantal werkzaamheden weer bij individuele gemeenten (bevolkingszorg) te liggen. Er wordt aangegeven dat het belangrijk is de flexibele schil tbv toekomstige crises stevig te organiseren in gemeenten, oftewel de kolom Bevolkingszorg te versterken.

Heeft u tips voor de nabije toekomst?

- Ook bij inwerkingtreding van de Twm de besloten AB vergaderingen continueren.
- Coördinatie en informatievoorziening vanuit de VNOG ook na de wet houden.
- Aandacht voor ambtelijke informatievoorziening (tav noodverordening, handhaving e.d.).
- Bezie op welke manier bijvoorbeeld een juristenpool van verschillende gemeentes kan blijven functioneren.

- Een duidelijker beeld aan leden AB en gemeenteraad welke werkzaamheden er vanuit de VNOG worden verzet en wat de gevolgen zijn voor de reguliere werkzaamheden van de organisatie, zodat er ook meegedacht kan worden over prioritering.

2. Rolverdeling / crisisstructuur corona VNOG

Hoe heeft u de werkwijze met een beperkte samenstelling van het RBT ervaren? Bent u bijvoorbeeld in de huidige crisisstructuur (GRIP 4) voldoende toegerust om uw bestuurlijke rol als voorzitter van het GBT, voorzitter van het college van B&W en als voorzitter van de gemeenteraad te vervullen? Denk hierbij ook aan de democratische legitimatie.

De burgemeesters geven allen aan doorgaans voldoende toegerust te zijn om de verschillende bestuurlijke rollen te kunnen vervullen. De democratische legitimatie wordt over het algemeen niet als probleem ervaren. Het gelijktijdig informeren van de gemeenteraden via raadsinformatiebrieven en de webinars heeft hier een belangrijke bijdrage aan geleverd. Een enkeling geeft aan dat het gebrek aan democratische legitimatie begint te schuren: formeel neemt de voorzitter van de Veiligheidsregio besluiten, maar wanneer hij dat in de ogen van een individuele gemeenteraad niet goed doet, kunnen ze hem niet ter verantwoording roepen.

De ervaring bij veruit de meesten is dat de lijnen kort zijn, zowel ambtelijk als bestuurlijk: via de voorzitter VNOG en de extra AB-corona-vergaderingen. Er wordt aangehaald dat de voorzitter van de VNOG snel schakelt, luistert en meedenkt in lokale issues. Ook van de andere bestuurlijke leden van het RBT wordt gewaardeerd dat zij hun collega's goed aanhaken bij wat er speelt. Een enkeling doet de suggestie om de bestuurlijke rollen in het RBT te laten rouleren.

Binnen de kaders van GRIP 4 hebben de meeste burgemeesters ervaren dat zij ruimte genoeg hadden om hun rol te pakken binnen GBT, college en gemeenteraad. Deze laatste zat vooral in rol van toetsing achteraf. Toch geven ook een aantal burgemeesters aan dat de rol van de lokale burgemeester in GRIP 4 wel beperkt is, ook in de praktijk. De lokale burgemeester wordt meer een uitvoeringsorgaan dan een besluitvormend orgaan en gezagsdrager. Ondanks de consultaties die hebben plaatsgevonden heeft dat bij een enkeling soms het gevoel van geringe betrokkenheid gegeven.

Ambtelijk is een klein RBT als positief ervaren omdat de lijnen tussen operationele organisatie (ROT) en bestuurlijk (RBT) kort zijn. De GRIP 4 structuur is duidelijk. Een glasheldere crisisstructuur helpt om een crisis te bestrijden.

Heeft u tips voor de nabije toekomst?

- Onderlinge afstemming blijft belangrijk; dit wordt regelmatig benadrukt.
- Blijf oog houden voor democratische legitimatie en de rol van de raden in hun volksvertegenwoordigende rol.
- Goed om regelmatig even een kort evaluatierondje te doen in AB of RBT (zoals nu ook al regelmatig gebeurt). Zo door gaan dus.
- Maak de overige AB leden agenda-lid van het RBT.
- Neem af en toe tijd om thema's uit te diepen. Goed oog houden voor lokale verschillen. Meer scenario's bespreken in het AB.

- Als de GRIP4-structuur wordt afgeschaald, dienen er goede samenwerkingsafspraken te worden gemaakt, waarbij naast regionaal (nog) meer moet worden nagedacht over bovenregionaal (bijv. Veluwe-gemeenten of Achterhoek met Duitsland) en subregionaal (Veluwe-Noord,...).
- Lang niet alles wat het ROT aan voorbereidingen doet, is goed zichtbaar geworden. De coronacrisis wijkt weliswaar helemaal af van een "normale" GRIP-4 crisis maar in de verhouding ROT (OL) - RBT kunnen we ook nu het ROT beter positioneren, c.q. andersom.

3. Informatievoorziening

Hoe heeft u de informatievoorziening vanuit het RBT en de VNOG richting u en uw gemeente ervaren? Heeft u bijvoorbeeld genoeg informatie om uw bestuurlijke rol (als AB lid, voorzitter GBT, voorzitter college) te kunnen invullen? Heeft u voldoende informatie om uw raden te informeren? Doet de voorzitter VNOG voldoende om de raden te informeren? Etc.

Over het algemeen is men tevreden over de informatievoorziening vanuit de VNOG. In dit kader wordt met name de informatievoorziening richting de raden aangehaald in de vorm van de informatiebrieven en de webinars. De timing van de informatiebrieven was goed. T.a.v. de webinars wordt opgemerkt dat deze nog meer op de rol van de raden gericht kunnen worden door bestuurlijke dilemma's te delen en minder te focussen op de (technische) maatregelen.

Er wordt aangegeven dat de hack van de VNOG slechts een beperkte hobbel was in de ogen van de buitenwereld.

Men ziet een risico in de snelheid (en soms tegenstrijdigheid) waarmee informatie vanuit het Rijk gedeeld moet worden. Eenduidigheid en helderheid van informatie blijft een belangrijk aandachtspunt. Enkeligen geven aan behoefte te hebben aan meer informatie over de grensoverschrijdende samenwerking m.b.t. Covid en noemen als aandachtspunt de medische informatievoorziening richting de gemeenten.

Heeft u tips of wensen voor de nabije toekomst?

- Eenduidigheid en helderheid van informatie(stromen) blijft een belangrijk aandachtspunt.
- Nadrukkelijker kijken naar bestuurlijke aspecten richting burgemeesters en gemeenteraden. Ook scherper de rolverdeling rijk en gemeente benoemen in de informatiestromen.
- T.a.v. de webinars: minder focus op technische maatregelen, meer aandacht voor bestuurlijke dilemma's in het kader van democratische legitimatie.
- Ambtelijk wordt aangegeven dat door de beperkte capaciteit het niet of nauwelijks mogelijk is informatie af te stemmen met anderen VR's, laat staan met Duitsland. De informatiesectie die de bovengenoemde informatiestroom onderhoudt is vrij klein en kwetsbaar. Versterking van deze sectie is een aandachtspunt en geeft meer continuïteit.

4. Communicatie

Hoe ervaart u de communicatie met en vanuit de VNOG? Denk hierbij aan communicatie richting media, op social media, de website, maar ook afstemming van persvragen

tussen VNOG en de gemeente bij lokale situaties en de verbindende rol van de VNOG tussen Rijk en de 22 VNOG gemeenten.

Nagenoeg iedere respondent is tevreden tot zeer tevreden over de communicatie met en vanuit de VNOG. De afstemming en verbindende rol vanuit de VNOG naar de gemeenten is goed. Het samenspel met de lokale communicatie, maar ook met communicatie van het Rijk is goed. Met communicatie van de GGD is een nauwe en intensieve samenwerking. Men geeft aan dat daar waar aandachtspunten waren we in staat geweest zijn dit te benoemen en zo te groeien.

De campagnes waar lokale bekendheden worden ingezet worden positief gewaardeerd. Waarbij aangegeven wordt dat het vaak heel lokaal maatwerk is om de juiste doelgroepen te bereiken.

Heeft u tips of wensen voor de nabije toekomst?

- Ook na afschaling van GRIP 4 is er behoefte aan centrale regie op communicatie t.a.v. corona.
- De communicatiepoot vanuit de VNOG (en GGD) is qua formatie kwetsbaar. Houdt hier aandacht voor.
- Inhoudelijk wordt meegegeven dat het belangrijk is om te zorgen voor openheid en transparantie in de communicatie. Dit om de bereidheid bij mensen tot meewerken aan de maatregelen hoog te houden.

5. Inhoudelijk

Welke problematiek voorziet u op korte/lange termijn i.r.t. corona waar de Veiligheidsregio een rol bij kan vervullen?

Op deze vraag zijn diverse onderwerpen aangegeven. Er is een clustering aangebracht in de onderwerpen.

Ten eerste noemen veel burgemeesters in dit kader de regionale afstemming na invoering van de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19. De gewijzigde structuur die de wet met zich meebrengt maakt verschillen in de regio mogelijk groter. Er is behoefte aan afstemming over maatregelen tussen gemeenten (sinterklaasfeest, kerken, enz) en over juridische vraagstukken. In dit kader wordt ook toezicht en handhaving genoemd. Ondanks afstemming voorziet men dat er verschillen in aanpak kunnen ontstaan. Meer hierover volgt bij vraag 6.

In het verlengde van toezicht en handhaving, geeft een aantal burgemeesters aan zich zorgen te maken over het afnemend draagvlak onder inwoners voor de coronamaatregelen. Onderwerpen die hierbij genoemd worden zijn:

- Maatschappelijke onrust die kan leiden tot onregelmatigheden.
- Toenemende polarisatie tussen diverse groepen.
- Hoe voorkomen we een derde golf?

Een derde categorie problemen voorziet men ten aanzien van de witte kolom, onderwerpen die hier genoemd worden zijn:

- Ondersteuning bij opzetten van zorghotels vanwege volstromen ziekenhuizen.
- Coördinatie samen met GGD mbt beschikbaarheid zorgmedewerkers.

- Testbeleid door de GGD.
- Wanneer vaccin gereed: aanpak vaccineren.
- Ggz problematiek.

Ook worden zaken genoemd die kunnen gaan spelen na afloop van de crisis, zoals de nazorg en de mogelijkheid dat er financiële claims worden ingediend tegen de gemeenten of de VNOG. Ook voorziet men mogelijk problemen bij het afhandelen van (mogelijke) toekomstige financiële hulpprogramma's vanuit rijk/provincie.

Heeft u tips voor de nabije toekomst?

- Vroegtijdig samenwerkingsafspraken maken voor wanneer GRIP4 vervalt.
- Vooruit denken in scenario's. En daarin ook goed de ambtenaren OOV en communicatie van de gemeenten meenemen. Gezamenlijk nadenken wat nodig is als maatregelen worden verscherpt en verminderd.

6. COVID-19 wet

Met de komst van de COVID-19 wet verandert de huidige crisisstructuur en daarmee de bevoegdheden en besluitvormingsstructuren. Hoe zou u in VNOG verband de regionale afstemming en besluitvorming willen zien na introductie van de COVID wet?

Nagenoeg alle burgemeesters geven aan behoefte te hebben aan regelmatig regionale afstemming op bestuurlijk niveau. Men geeft aan dat het belangrijk is om dit aan de voorkant te doen. In de huidige overlegstructuur ziet men een goede basis, met eventueel wat aanpassingen. De verantwoordelijkheden liggen na invoering van de Twm en het verlaten van GRIP 4 wel anders. Tevens ziet iedereen een rol voor de VNOG op gebied van afstemming en informatievoorziening. Coördinatie vanuit de VNOG blijft belangrijk, maar het uitgangspunt verandert in die zin dat bevoegdheden lokaal komen te liggen.

Een enkeling geeft aan behoefte te hebben aan uitbreiding van het RBT: dus met deze wet niet meer volstaan met DB of afgevaardigden via een getrappt RBT zoals tot nu toe. Men signaleert dat in de Covid-crisis coördineren zonder bevoegdheden (in dit geval van de voorzitter) de nodige veerkracht en flexibiliteit vergt van het AB. Zeker omdat in de nieuwe wet de lokale burgemeesters verantwoording afleggen aan hun eigen raden. Openheid naar elkaar en tijdig afstemmen aan de voorkant is een essentiële voorwaarde om eenheid in de regio te bewaken wordt aangegeven.

7. Tot slot

Is er nog iets wat u kwijt wilt dat niet in deze vragenlijst aan de orde is geweest?

In antwoord op deze vraag spreken een aantal burgemeesters hun waardering en complimenten uit voor de inzet van de VNOG in het algemeen, en in het bijzonder voor de voorzitter en de directie-vertegenwoordigers VNOG, GHOR/GGD, brandweer en politie.

Daarnaast wordt genoemd dat crises in de toekomst naar verwachting steeds vaker bovenlokaal en steeds intenser zullen zijn. Richt de crisisorganisatie, inclusief flexibele

schillen hier sterker op in, zodat ondersteuning van gemeenten en andere crisispartners op het gebied van informatieverzameling, informatieanalyse en informatieverspreiding /communicatie vanuit de regio snel en slagvaardig kan zijn en blijven.